

Regeringskansliet
Justitiedepartementet

Yttrande över slutbetänkandet Bättre möjligheter att verkställa frihetsberövanden (SOU 2022:50)

Ju2022/03032

Stockholms tingsrätt, som har granskat utredningens förslag med utgångspunkt i de intressen som domstolen har att beakta, lämnar följande synpunkter på förslagen. I övrigt har tingsrätten ingen erinran mot förslagen.

Frågan om vilken brottslighet som bör kunna föranleda hemliga tvångsmedel i syfte att verkställa ett frihetsberövande

Utredningens förslag innebär att hemlig övervakning av elektronisk kommunikation ska få användas i syfte att verkställa ett frihetsberövande bl.a. när frihetsberövandet är hänförligt till brott eller brottslighet som hade kunnat ligga till grund för ett beslut om sådant tvångsmedel i utredande syfte. Detta kommer till uttryck genom en hänvisning till 27 kap. 19 § tredje stycket rättegångsbalken som förs in i den föreslagna 20 g § första stycket rättegångsbalken samt i 3 § i den föreslagna lagen (2024:00) om hemliga tvångsmedel i syfte att lokalisera vissa eftersökta personer.

Brottskatalogen i 27 kap. 19 § tredje stycket rättegångsbalken innehåller dock inte endast brott där användningen av hemlig övervakning av elektronisk kommunikation i första hand motiveras av brottets straffvärde eller farlighet, utan även brott där användningen av tvångsmedlet motiveras av det faktum att brotten typiskt sett begås med hjälp av datorsystem (se prop. 2002/03:74 s. 35). Vid ett genomförande av de förändringar av paragrafen som föreslås i delbetänkandet *Utökade möjligheter att använda hemliga tvångsmedel* (SOU 2022:19) skulle detta främst att gälla brottet dataintrång. Den omständigheten att hemlig övervakning

av elektronisk kommunikation kan vara motiverad för att ett datainträng ska kunna utredas innebär inte med automatik att det finns starkare skäl att använda detta tvångsmedel för att verkställa ett frihetsberövande avseende sådan brottslighet än vid annan brottslighet med motsvarande straffvärde och farlighet. Det föreslagna sättet att avgränsa vilken brottslighet som kan ligga till grund för dessa beslut kan därför ifrågasättas.

När det handlar om användning av hemliga tvångsmedel för att verkställa bestämda *straff* noterar tingsrätten också att nuvarande och föreslagna (SOU 2022:19) hänvisningar till brottslighetens *straffvärde* i 27 kap. 18 § rättegångsbalken och 4 § lagen (2020:62) om hemlig dataavläsning kan innebära betydande tillämpningssvårigheter, bl.a. på grund av att nämnda straffvärde kan avvika från den faktiskt utdömda påföljden.

I det fortsatta lagstiftningsarbetet bör därför alternativa sätt att avgränsa de nya bestämmelsernas tillämpningsområde övervägas.

Forum samt konsekvenser

Enligt utredningens förslag ska frågor om tillstånd till hemliga tvångsmedel som syftar till verkställighet av en utdömd påföljd prövas av Stockholms tingsrätt. Som skäl för detta anges i huvudsak att om ansökan baseras på t.ex. en europeisk arresteringsorder behöver en viss domstol eller vissa domstolar utses som är behöriga att pröva frågan, att det finns klara fördelar med en enhetlig ordning som gäller oavsett om det är en svensk eller utländsk dom som ligger till grund för prövningen samt att det av bl.a. kompetensskäl finns fördelar med att målen koncentreras till en viss domstol (se s. 112). Dessa skäl framstår inte som övertygande. Den prövning som ska göras i dessa fall torde inte vara svårare än den prövning som ska göras vid en sedvanlig ansökan om motsvarande tvångsmedel under en förundersökning. Inte heller den omständigheten att viss eller vissa domstolar kan behöva utses för fall där ansökan baseras på t.ex. en europeisk arresteringsorder motiverar enligt tingsrätten att samtliga dessa ärenden samlas vid en domstol. Att samla alla dessa ärenden vid en domstol kan också förväntas orsaka praktiska problem, inte minst för polis och åklagare, när det gäller frågor om tvångsmedelsanvändning som av något skäl har starkare anknytning till handläggning som sker vid en myndighet på annan ort. Frågan bör därför

utredas ytterligare. I det fortsatta arbetet bör även göras en mer noggrann bedömning av hur många ärenden de föreslagna lagändringarna kan förväntas generera i domstolarna samt vilka resurser detta skulle kräva (jfr s. 152).

Slutpunkten för när man får avstå från en underrättelse om hemliga tvångsmedel

Enligt utredningens förslag ska den tidsfrist efter vilken åklagaren får avstå från en underrättelse till enskild börja löpa när tvångsmedelsanvändningen avslutas. Det framgår emellertid inte hur denna regel ska tillämpas när ett hemligt tvångsmedel riktas mot flera adresser, eller när flera hemliga tvångsmedel riktas mot samma person, och användningen avslutas vid olika tidpunkter. Detta bör klargöras.

Detta yttrande har beslutats av chefsrådmannen Stefan Johansson, rådmannen Céline Holmberg och tingsfiskalen Axel Hallberg (referent).

Stefan Johansson

Axel Hallberg